

Mättekniska anvisningar för webblanketter i nya SIV – individer och hushåll

Innehåll

Om de nya anvisningarna	3
Lathund till konstruktör	5
Layout och uppgiftslämnarbörda.....	7
Blankettens flöde och navigering	8
Linjärt- eller flexibelt flöde	8
Sidbrytningar.....	9
Navigering.....	11
Överblick och tillgänglighet	12
Förloppsindikator	12
Numrering av frågor	12
Rubriker och tillgänglighet.....	13
Namnsättning av frågesidor	14
Layout	14
Avsnitt (rubrik och text på avsnittsnivå)	14
Frågan (frågetext på frågenivå).....	16
Synliga instruktioner (instruktionstext på fråge- eller avsnittsnivå)	16
Dolda instruktioner (hjälpstext på avsnitts-, fråge- och cellnivå) .	17

Svarsfält/svarsalternativ (text och inställningar på cellnivå).....	18
Instruktioner och hjälptexter	21
Synliga instruktioner	21
Dolda instruktioner	21
Separata instruktioner	22
Tillåtna värden, sambandskontroller och felmeddelanden.....	22
Typ av kontroll/begränsning.....	22
Felmeddelanden	24
Fellista på Skicka-in sidan	25
Detaljbeslut för tablå/tabell i mönster 2	25
Specialfunktioner frågesidorna	32
Variation av samma frågesida vid dynamisk text eller synlighetsvillkor	32
Dynamisk rad.....	32
Frågor i loop	33
Dropdown och sökfunktionen ("värdemängd")	34

Om de nya anvisningarna

Denna version omfattar:

- Mättekniska rekommendationer för utformning av webbenkäter till individer och hushåll i nya SIV.
- Anvisningarna riktar sig till undersökningsledare, produktansvariga och konstruktörer av individundersökningar och ska kunna användas i det dagliga arbetet.
- Rekommendationerna omfattar endast de val som görs i konstruktionsmiljön avseende de funktioner på själva frågesidorna som är relevant för individsundersökningar.
- Rekommendationerna avser den version av SIV som lanserades våren 2021. Versionen omfattar frågetyp 4 med avseende på funktionalitet (kluster av delfrågor/tablå) men enbart med visning i enspalts-layout (designmönster 2).

Förändringar av anvisningarna sedan föregående version:

- Tillägg av en lathund för konstruktörer.
- Borttag av information avseende Undersökningens informationssida. För information om detta, se [Handledning Undersökning och Administration nya SIV och gamla SIV.docx](#) på VIP.
- Förändrade rekommendationer avseende namnsättning av sidor
- Kompletterat med information om layout av ledtexter vid svarfält samt layout av skiljelinjer mellan delfrågor.
- Kompletterat med bildexempel
- Förenklingar av vissa rekommendationer
- Språkliga förtydliganden, kompletteringar och korrigeringar.

Denna version behöver i framtiden kompletteras med:

- Ytterligare bildexempel som gör texten enklare att förstå.
- Ev. komplettering/förtydliganden om vad man får och inte får göra med anledning av lagkrav på tillgänglighet. (T.ex. konsekvenser för egen kod och ledtexter för bilder)
- Ev. komplettering av de funktioner som finns för frågesidorna som i det här läget inte bedömts som i första hand relevanta för webbundersökningar till individer, såsom exempelvis dynamiska rader.
- Ytterligare eller mer detaljerade mättekniska rekommendationer för designbeslut som konstruktörerna (alt. andra personalgrupper) ser behov av att i närtid ha vägledning i.

- Koppla de mättekniska handledningarna och [Handledning Konstruktion av blankett_Nya_SIV.docx](#) på VIP till varandra så att de tydligt kompletterar varandra.

Denna version omfattar *inte*:

- Rekommendationer för intervjublanketter i SIV.
- Rekommendationer för undersökningar som riktar sig till företag eller organisationer.
- Resonerande text riktad till undersökningsledare/produktansvariga för att ta ställning till huruvida nya eller gamla SIV bör användas i en undersökning.
- Heltäckande beskrivning av vad lagkravet på tillgänglighet innebär för konstruktören.

Uppdaterade versioner av anvisningarna publiceras löpande på SPS i den takt nya versioner av SIV lanseras. Vid frågor, kontakta mättekniker.

Lathund till konstruktör

Nedanstående lathund gäller som standard, när undersökningsledare, produktansvarig eller extern kund inte meddelat annat.

Standardlösningarna är *inte* den rekommenderade lösningen i varje enskilt fall men syftar till att vara ett utgångsläge för konstruktörernas arbete med konstruktion av individundersökningar på webben i nya SIV.

Generella inställningar

Välj linjärt flöde.

Använd sedvanliga automatiska hopp vid filterfrågor/bakgrundsdata genom synlighetsvillkor. Använd *inte* övriga möjligheter till hopp/navigering (navigeringsfunktion, länkar, fellista på sista sidan etc.)

Förloppsindikatorn visas default och tas bort om undersökningsledare/produktansvarig ber om det.

Numrera inte frågorna.

Rubriker

Se till att rubrik finns på *varje* blankettsida om minst en sida i blanketten innehåller fler än en (del)fråga.

Se till att varje sida har en rubrik och någon av blankettsidorna innehåller en rubrik.

Gör rubriker på sidor där ämnesbyte inte sker visuellt nedtonade med den språkliga formen "Hälsa, fortsättning".

Numrera rubrikerna endast om de ska ha språkligt nedtonad form. (Om frågorna redan är numrerade bör rubrikerna inte numreras med siffror utan med bokstäver.)

Sidbrytningar (inkl. tablåer)

Om kombinerad insamling webb – intervju: En (del-)fråga per sida, även vid förekomst av "tablåer" (grupp av frågor som hör ihop).

Om kombinerad insamling webb-papper: Flera delfrågor per sida och sidbrytning vid avsnittsbyte, filterfrågor med automatiska hopp. Om undersökningsledare/produktansvarig inte ger andra direktiv kommer även tablåfrågor konstrueras enligt följande:

- Ingen upprepning av hela/delar av huvudfrågan
- Sidbrytningar som i övriga blanketten (ofta ca 3-4 delfrågor per sida)

- Med skiljelinjer mellan alla delfrågor

Layout

Förtydligande av ett ord eller fras ska ske genom fetstil eller genom kursivering (om texten redan är i fetstil).

Låt skiljelinjer mellan delfrågor vara kvar.

Välj lämplig storlek på svarsfält för öppna svar, dropdown etc. utifrån lathunden i avsnitt *Layout*.

Skriv ut enheten vid svarsfält för öppna svar i sin helhet eller som en uppmaning, undvik förkortningar. Inled med stor bokstav och avsluta med kolon. Skriv t.ex. inte ”kr:” utan ”Kronor:” eller ”Svara med hela kronor:”.

Instruktioner och hjälptexter

Lägg instruktioner synliga om inget annat meddelats. Om instruktionerna är förhållandevis långa, informera gärna undersökningsledare/produktansvarig om möjligheten att lägga delar av texten som dolda instruktioner.

Tillåtna värden, sambandskontroller och felmeddelanden

Lägg inte sambandskontroller eller begränsningar för format på eget initiativ utan stäm först av med undersökningsledare/produktansvarig. Använd i första hand mjuka kontroller i individundersökningar. Ta hjälp av mättekniker vid behov.

Stäm av utformning av felmeddelanden med produktansvarig/kund. Håll felmeddelandet så kort som möjligt utan att vara otrevlig, undvik negativt laddade ord och förklara vad ul kan göra, inte enbart vad som blivit fel. Ta gärna hjälp av mättekniker.

Om blanketten har ett linjärt flöde ska fellistan på sista sidan inte visas. Du åstadkommer detta genom att undertrycka visning av mjuka fel på Skicka in-sidan. Om blanketten har flexibelt flöde (inte rekommenderat) måste dock fellistan visas.

Specialfunktioner frågesidorna

Använd inte dynamisk text genom synlighetsvillkor på eget initiativ, men föreslå gärna till undersökningsledare/produktansvarig om du ser möjlighet att använda det som de missat.

Använd i normalfallet inte dynamiska rader i individundersökningar.

Vid behov av loop, använd osynlig startsida.

Använd sökfunktion endast i nödfall och i återkommande undersökningar. Använd hellre dropdown, men endast i undantagsfall när antalet svarsalternativ är så stort att de inte kan vara en vanlig fråga med synliga radioknappar. Rådfråga gärna mättekniker.

Layout och uppgiftslämnarbörda

Studier visar att det visuella intrycket har en mycket stark påverkan på hur lätt en uppgift verkar vara. Ett bra första intryck ger en positiv reaktion och får ul att arbeta effektivare och hitta svaren snabbare. Det kan också få ul att overse med frågor som kan upplevas som känsliga eller frågor som kräver omfattande arbete för att kunna besvaras.

Det finns många beslut att ta vid konstruktion av webblanketter och besluten har konsekvenser. Det gäller därför att vara medveten om vilka principer som behöver ligga till grund för designen så att webblanketten blir utformad på bästa sätt när det gäller läsbarhet, förståelse och funktion. Design ska handla om att underlätta för ul att utföra sin uppgift. Målet är utnyttja tekniken så att den både förbättrar processen att ge korrekta uppgifter på ett effektivt sätt och ge ul en positiv upplevelse av att fylla i blanketten.

Eftersom den känslomässiga reaktionen är omedelbar ska de grundläggande delarna vara tilltalande. En snabb blick på blanketten ska visa områden som är enkla, symmetriska och strukturerade på ett sätt som ger ett tilltalande första intryck. Det är viktigt att ha i minnet att varje dåligt inslag i en blankett medför ett hinder för ul. Även om varje problem är litet samlas de i ul:s minne tills de når en punkt när det blir för mycket och ul svarar sämre eller avbryter uppgiftslämnandet. Därför är syftet när blanketten ska designas visuellt, att layouten ska underlätta ifyllandet av blanketten, det vill säga att blanketten ska bli användarvänlig.

Låt gärna någon kollega testa användarvänligheten i tabellfrågan/blanketten under arbetets gång. Den bör testas av någon som inte är van vid undersökningen. Sitt bredvid och observera utan att påverka för att se vad som är problemen med tabellfrågan/blanketten.

Det är flera faktorer som har betydelse för hur ul uppfattar en blankett. Det är inte bara förståelsen av frågorna som är avgörande utan även

känslor och sinnesintryck påverkar. Hur ul reagerar på en blankett går att dela in i tre nivåer:

1. **Känslomässig** – den omedelbara reaktionen när ul tittar på blanketten. Den har inget att göra med vilka frågor som ställs utan det är den omedelbara visuella påverkan som avgör vilken reaktion det blir. Därför är det viktigt att tänka på harmoni, symmetri och tydlighet så att blanketten får ett luftigt, lättöverskådligt och enkelt utseende som är lätt att ta till sig.
2. **Beteendemässig** – handlar om när ul besvarar blanketten, att frågor och instruktioner är begripliga, att informationen är strukturerad på ett bra sätt, att flödet är tydligt osv. Det är dessa faktorer som är avgörande för hur eller om blanketten fylls i.
3. **Reflektiv** – hur ul intellektuellt tolkar hur blanketten fungerar och sparar denna information. Detta påverkar hur ul kommer att reagera om de får samma undersökning en gång till vid ett senare tillfälle. Det reflektiva stadiet baseras på de reaktioner ul har haft i de känslomässiga och beteendemässiga nivåerna.

Slutsatsen är att en blankett ska ha ett luftigt, lättöverskådligt och enkelt utseende. Det ska tydligt framgå vad ul ska göra och hur det ska göras. Därför är det viktigt att tänka på harmoni, symmetri och tydlighet vid blankettkonstruktion. Detta kan i stor utsträckning påverka viljan att delta i undersökningen och kvaliteten på uppgifterna som ul lämnar, oavsett om det gäller företag, organisationer, offentlig sektor eller individer/hushåll (Norman, 2004).

Blankettens flöde och navigering

Det finns ett antal olika val för flöde (hur frågorna följer på varandra) och hur ul tillåts navigera genom blanketten. Det är inte möjligt att ge en mätteknisk standardlösning för alla dessa val eftersom förutsättningarna kan variera stort mellan undersökningar. Vi kan dock ge rekommendationer för några situationer som kan tjäna som exempel. Låt produktansvarig/undersökningsledare avgöra om undantag ska göras från dessa rekommendationer och kontakta gärna mättekniker vid behov.

Linjärt- eller flexibelt flöde

Flexibelt flöde (även kallat standardflöde) innebär att ul medvetet kan hoppa mellan olika delar av blanketten via en ny typ av navigeringsfunktion, i stället för att enbart stega med knapparna framåt-bakåt. Det innebär också att ul kan lämna en sida utan att ha åtgärdat ev. hårda fel.

Ett linjärt flöde innebär att *ul* inte får tillgång till navigeringsfunktionen utan måste använda bakåt-framåt knapparna för att navigera. Det innebär också att *ul* inte kan gå till nästa sida i blanketten utan att rätta upp ev. hårda fel.

Oberoende av valet mellan linjärt- respektive flexibelt flöde finns ytterligare val att göra som reglerar *ul*:s möjligheter till hopp inom blanketten, se avsnitt Navigering.

Välj linjärt flöde för individundersökningar på webben.

Undantag: I vissa fall *kan* flexibelt flöde väljas, t.ex. vid dagboksundersökning eller liknande där *ul* ”redovisar uppgifter” i stället för att svara på surveyfrågor. Låt produktansvarig/undersökningsledare avgöra om undantag ska göras och flexibelt flöde väljas.

Sidbrytningar

Det ska finnas ett genomtänkt beslut kring var man lägger sidbrytningarna i en webblankett. Detta beslut ska tillämpas så konsekvent som möjligt genom hela blanketten.

Det finns i huvudsak tre olika sätt att lägga sidbrytningarna på: Att lägga en (del-)fråga per sida, att ha alla frågor på en sida (inga sidbrytningar) eller att dela upp blanketten i olika sidor med flera frågor per sida. Att dela upp blanketten kan i sin tur genomföras på olika sätt.

Vilken lösning som är bäst är svårt att säga generellt eftersom det är flera olika omständigheter kring undersökningen som påverkar valet. Dessa omständigheter är bl.a.:

- Antalet frågor (inkl. delfrågor)
- Antalet filterfrågor med automatiska hopp
- Kombinerad insamling eller enbart webb?
- Vid kombinerad insamling: vilka olika modes?
- Är jämförbara data mellan grupper, över tid, med andra undersökningar etc. viktigare än nivån på variablerna vid mättillfället (nulägen)?
- Om jämförbarhet är viktigare: frågorna och ämnesområdets känslighet för kontexteffekter. Läs mer relaterat till detta val i avsnitt Detaljbeslut för tablå i mönster 2.

Nedanstående är ett första försök att med exempel konkretisera vad som är rekommenderat i olika situationer.

Val av en eller flera frågor per sida:

<i>Exempel</i>	<i>Rekommendation</i>
Kombinerad insamling webb-intervju	En (del-)fråga per sida
Kombinerad insamling webb-papper. Kort enkät (Tumregel: 4 sidor eller färre utan tablåer)	En (del-)fråga per sida. Undantag: Om det finns uppenbar risk för mode-effekter eller andra jämförbarhetsproblem kan frågorna läggas på samma sida/flera sidor.
Kombinerad insamling webb-papper. Normallång enkät (Tumregel: ca 4–8 sidor pappersenkät med inga eller någon enstaka tablåfråga)	Om frågorna är uppbyggda så de kan förstås lika och fungera oberoende av varandra: Lägg en (del-)fråga per sida Om frågorna inte kan förstås lika och fungera oberoende: Lägg flera frågor per sida. För att avgöra var sidbrytningarna ska ligga, se <i>Om flera frågor per sida</i> nedan.
Kombinerad insamling webb-papper. Lång enkät (Tumregel: 8 sidor med flera tablåer eller 12 sidor eller fler) och några filterfrågor.	Flera frågor per sida genom hela blanketten. Undantag: Om frågorna kan förstås lika och fungera oberoende av varandra eller om man bedömer att det finns andra tungt vägande skäl så kan (del-)frågorna läggas på varsin sida.

Om flera frågor per sida:

Filterfrågor med automatiska hopp kräver som bekant sidbrytning. Men utöver hopp vid filterfrågor är det viktigt att lägga sidbrytningar och dela upp frågorna med eftertanke. Rådgör med produktansvarig/undersökningsledare enligt vilken av följande principer sidbrytningen ska göras:

- Ämnesområde/tema (naturligt för ul och kontext som liknar pappersenkäten, enklare rubriksättning)
- Ungefär samma antal rader på varje sida (lika mycket scroll på varje sida)

- Ungefär samma antal (del-)frågor på varje sida (ungefär lika många klick på varje sida).
- Sidbrytning på samma ställe som i pappersenkäten (rekommenderas bara i undantagsfall).

Undersökningsledare/produktansvarig bör (tillsammans med ev. extern kund) ta ett aktivt beslut kring hur sidbrytningarna ska utformas med utgångspunkt i ovanstående rekommendationer. Ta gärna hjälp av mättekniker och meddela konstruktör i samband med att blanketten överlämnas. Om inget aktivt beslut meddelats konstruktören kommer sidbrytningar läggas på följande sätt:
Om kombinerad insamling webb – intervju: En (del-)fråga per sida
Om kombinerad insamling webb-papper: Flera delfrågor per sida och sidbrytning vid avsnittsbyte, filterfrågor med automatiska hopp och där texten på sidan fyller en normalstor stationär skärm.

Navigering

Det finns i nya SIV ett flertal sätt som ul kan tillåtas förflytta sig genom blanketten. Några navigeringsmöjligheter är fasta (inte möjliga att välja bort) och en del är valbara. De flesta valbara möjligheter till navigering är normalt *inte* rekommenderade i individundersökningar på webben.

Automatiska hopp vid filterfrågor/bakgrundsdata genom synlighetsvillkor rekommenderas när en fråga inte är relevant och ska hoppas över.

Hopp via länk till annan plats i blanketten är inte rekommenderat. Använd i stället en vanlig fråga med svarsalternativ och skapa automatiskt hopp. Exempel: Skriv inte ”Om du har ett arbete, klicka här” utan ställ en fråga om ul har ett arbete. Samma princip gäller om pappersenkäten har ett hopp som inte är layoutad med sedvanlig hoppinstruktion. Ofta beror ju sådana lösningar på att hoppet ska genomföras utifrån en kombination av flera svar, snarare än svar på en enskild fråga, och därför inte går att lösa på annat sätt i en pappersenkät. I webbversion bör vi skapa ett automatiskt hopp med hjälp av visningsvillkor i relation till svar på de frågor som finns i stället för att infoga en länk.

Navigeringsfunktionen som är kopplad till det flexibla flödet är inte rekommenderad.

Om synlig sida för loopstart används (*inte* rekommenderat) i kombination med det linjära flödet måste möjligheten att hoppa ur loopen tillbaka till loopstartsida samt möjlighet att hoppa över alla loopfrågor undertryckas.

Listan med fel på Skicka-in-sidan som länkar tillbaka till frågorna där kontrollerna faller ut är *inte* rekommenderad att visas.

Överblick och tillgänglighet

Förloppsindikator

Förloppsindikatorn (progressbar) är default i nya SIV. Om inte annat meddelas konstruktören kommer förloppsindikatorn användas. Den är efterfrågad av många ul men gör ofta ingen nytta - varken för upplevd börda eller svarsfrekvens. Den är särskilt problematisk när filterfrågor med automatiska hopp förekommer och ska användas med eftertanke.

Använd förloppsindikatorn i första hand vid:

- Kort blankett (tumregel: 4 sidor eller färre, utan tablå)
- Normallång blankett utan automatiska hopp (tumregel: 4–8 sidor pappersenkät, utan eller endast någon enstaka tablåfråga)
- Normallång blankett när endast ett fåtal korta automatiska hopp ingår.

Vid längre blanketter, eller normallånga/korta blanketter där många eller långa automatiska hopp ingår, behöver en avvägning mellan nytta och risk göras i förhållande till målgrupp, blankettens svårighetgrad/beräknade tidsåtgång osv.

Numrering av frågor

I pappersenkäter fyller frågenumerering ofta en funktion för strukturen, speciellt vid hoppanvisningar. I en webbenkät där alla frågor ligger på samma sida kan den fylla samma funktion. När frågorna delas upp med en eller ett fåtal frågor per skärmbild så försvinner dock den funktionen och frågenumerering är inte lika nödvändigt. Numrering kan till och med ha en förvirrande effekt i de fall blanketten omfattar automatiska hopp. Eftersom hoppen är programmerade och inte redovisas för ul kan denne reagera på att frågenumren inte kommer i naturlig ordning. Ul kan då uppfatta det som att någon fråga har missats. Detsamma gäller för sidnumrering.

Numrera i normalfallet inte frågorna i en webblankett riktad till individer.

Om numrering anses nödvändig är en lösning att konstruera delfrågor, t.ex. 5a, 5b, 5c etc. Då kan hoppet gå till nästa ”rena” frågenummer.

Rubriker och tillgänglighet

Rubriker kan hjälpa ul att navigera, förstå innehållet samt ge en upplevelse av att röra sig framåt i en blankett. På så sätt är rubriker någonting som upplevs som positivt av ul. Samtidigt kan rubriker, i och med att de normalt till sin natur är avsedda att vara informativa, innebära ett problem för jämförbarheten. Lagkravet på tillgänglighet innebär emellertid att varje frågesida behöver ha en synlig rubrik.

Varje fråga (texten som skrivs in i frågefältet i konstruktionsmiljön) får automatiskt rubrikstatus i nya SIV eftersom det behövs för att uppläsningsskrivet för synskadade ska fungera.

Om blanketten är upplagd med enbart en fråga per sida och inga vanliga rubriker (utöver frågorna) på någon frågesida så är tillgänglighetskravet uppfyllt.

Men, om blanketten ska innehålla rubriker *utöver* själva frågorna (vanligtvis indelningar i avsnitt efter ämnesområde) behöver en motsvarande rubrik finnas på varje sida i blanketten. Detta oavsett om sidan innehåller en eller flera frågor. Detta krävs för att uppläsningsskrivet ska fungera – att varje sida ska ha samma hierarkiska struktur.

Man kan välja att utforma rubriken på de mellanliggande sidorna (de där inte byte av avsnitt sker) som vanlig, nedtonad eller dold. (För exempel, se Layout). Både vanliga och nedtonade rubriker tillgodoser lagkravet på tillgänglighet. En rubrik kan ”tonas ned”, med avseende på såväl utseende som innehåll. Dold rubrik innebär att den inte syns på skärmen men är taggad för att läsas upp för de som använder uppläsningsskrivet. För att använda dold rubrik måste man söka tillstånd till avvikelse hos förvaltningsledare eftersom blanketten då inte uppfyller tillgänglighetskravet.

Rekommendation:

Använd vanlig rubrik på samma sätt som tidigare, dvs. vid byte av avsnitt. En vanlig rubrik ska vara informativ i relation till det avsnitt av blanketten som det omfattar, t.ex. ämnesområde eller referensperiod.

Om undersökningsledare/produktansvarig inte meddelar konstruktör annat kommer rubrikerna i blanketter där inte avsnittsbyte sker konstrueras visuellt nedtonade. Se avsnitt Layout för

rekommendation. Vid behov, utforma så att även innehållet tonas ned genom att göra dem mindre

Numrera i normalfallet inte rubrikerna. Om rubrikerna ska göras språkligt nedtonade behöver de dock numreras med antingen siffror eller bokstäver t.ex. ”3. Hälsa” eller ”C. Hälsa”. Använd sedan nedtonade rubriker på de sidor där byte av avsnitt inte sker. Informativa och hänvisa till avsnittsnumreringen, t.ex. ”Avsnitt 3. fortsättning”.

(Om frågorna redan är numrerade bör rubrikerna inte numreras med siffror utan med bokstäver.)

Namnsättning av frågesidor

Utöver rubriker ska varje sida ha ett unikt namn för att underlätta för personer som svarar med hjälp av uppläsningsverktyg. Dessa sätts numera automatiskt av systemet (en sidnumrering) och är inte synlig i konstruktionsmiljön. Konstruktören kan inte ändra detta, dvs. vad som visas i uppgiftslämnarens browser.

Obs! Om fella på Skicka-in-sidan används (inte rekommenderat i individundersökningar) bör sidorna ges mer beskrivande namn i fältet ”sidrubriker”. Denna text kommer användas för länkarna som utgör fella-listan, men sidornas namn i ul:s browser kommer ändå vara sidnumreringen som sätts av systemet.

Layout

De mättekniska rekommendationerna för layout är i de flesta avseenden de samma som för den tidigare versionen av SIV. I nya SIV är däremot förutsättningarna ändrade eftersom egen kod inte är tillåten. Förutsättningarna för utseende och placering av text och bildobjekt är olika för olika delar av frågesidan.

Avsnitt (rubrik och text på avsnittsnivå)

På avsnittsnivån läggs rubrik och text som hör till ett helt avsnitt. Avsnittsrubriken får som standard fetstil och större typsnitt. Man kan välja annat utseende på rubriken genom att välja att göra den visuellt nedtonad eller dold. För övrig text på avsnittsnivå gäller generellt samma begränsningar och rekommendationer som för synliga- resp. dolda instruktioner på frågenivå, se nedan.

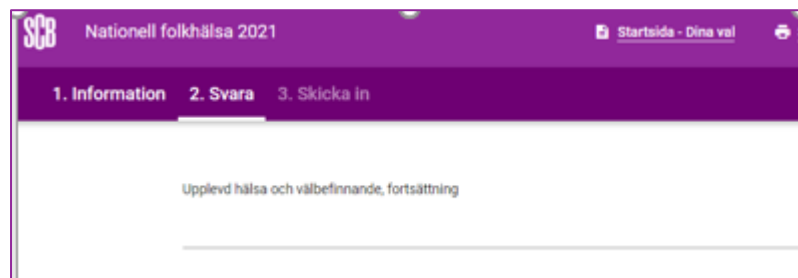
Vanliga rubriker: Om blanketten innehåller rubriker (utöver frågorna) så låt de vanliga rubrikerna där avsnittsbyte sker vara i fetstil och av större typsnitt.

Nedtonade rubriker: För rubrikerna som inte innebär något avsnittsbyte, och därför rekommenderas ha visuellt nedtonat utseende, skriv in texten enligt mönstret ”Hälsa, fortsättning”, ändra dem till nedtonade. Kom ihåg att numrera rubrikerna om de även ska vara språkligt nedtonade så att de kan få formen ”Avsnitt C, fortsättning”.

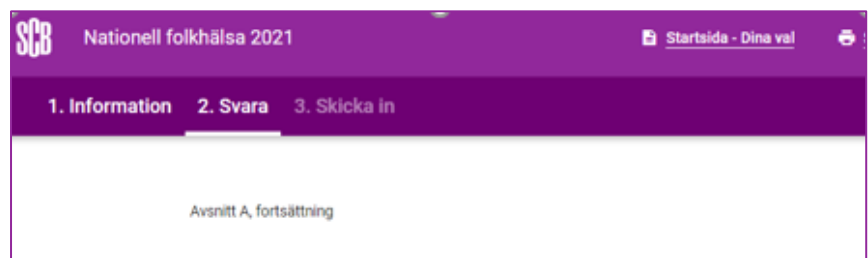
Exempel på vanlig rubrik:

Exempel på visuellt nedtonad rubrik:

Exempel på visuellt och språkligt nedtonad rubrik:

Frågan (frågetext på frågenivå)

Alla frågor i en blankett (både huvudfrågor och delfrågor) ska *alltid* läggas i ett frågefält. Text i frågefält tilldelas per automatik status som rubrik, vilket är mycket viktigt för att uppläsningssystem för synskadade ska fungera på ett sätt så att lagkrav på tillgänglighet uppfylls.

Text i frågefält är alltid fetstil. Om ett enskilt ord eller fras behöver förtydligas ska det göras genom kursivering.

Det är möjligt att ta bort skiljelinjer som lägger sig mellan frågor. De är inte nödvändiga för att uppfylla lagkravet på tillgänglighet men förtydligar gränsen mellan frågor. Skiljelinjerna kan dock tas bort för att skapa samhörighet/åtskillnad mellan delfrågor i en tablå, se bildexempel i avsnitt *Detaljbeslut i för tablå i mönster 2*.

Det är möjligt att som vanligt använda dynamisk text utifrån tidigare svar eller registerdata. Tumregel: Om kombinerad insamling webb-intervju och dynamisk text används i intervjufrågorna ska det även användas på webben. För kombinerad insamling webb-papper är det en avvägning mellan jämförbarhet och optimering för svar via webben. Låt i dessa fall produktansvarig/undersökningsledare avgöra om dynamisk text ska användas.

Synliga instruktioner (instruktionstext på fråge- eller avsnittsnivå)

De synliga instruktionerna ska innehålla information om en specifik fråga eller avsnitt och är synlig för ul utan att de behöver klicka på något.

För de synliga instruktionerna är det möjligt att använda vanlig, fet och kursiverad text. Det är även möjligt att infoga länkar, bilder, använda dynamisk text samt infoga dolda hjälptexter.

Förtydligande av ett ord eller fras ska ske genom fetstil eller genom kursivering (om texten redan är i fetstil).

Bilder ska användas med stor återhållsamhet och vara viktiga för att besvara den specifika frågan (inte enbart vara dekorativa).

Dynamisk text ska användas i den utsträckning det anses förbättra förståelsen av frågan, inte enbart för att ge ett ”trevligare intryck”.

Länkar till exv. kodförteckning eller till annan plats i blanketten rekommenderas i normalfallet inte. Vid behov av sådant, kontakta mättekniker.

För layout av rubriker, se avsnitt Överblick och tillgänglighet.

Dolda instruktioner (hjälp text på avsnitts-, fråge- och cellnivå)

Dolda instruktioner är hjälptexter som blir synliga för ul genom ett klick på en funktionsknapp, länk eller ikon. Hjälptexterna kan läggas i anslutning till synliga instruktioner (avsnitts- och/eller frågenivå) eller i anslutning till svarsfält/svarsalternativ (cellnivå). I vissa fall är det möjligt att lägga en hjälp text inom en annan hjälp text. Observera att det *inte* längre är möjligt att lägga ikon/funktionsknapp/länk på samma rad som en fråga eller en rubrik. Nedanstående tabell visar vilken typ av hjälp text som är möjlig att lägga i respektive del av bildvisningen.

	<i>Funktionsknapp:</i> Visa mer...	<i>Länk:</i> Begreppsförklaring	<i>Ikon:</i> Informations (i)
Fråga och avsnittsrubrik	-	-	-
Synliga instruktioner (avsnitts- och frågenivå)	ja	ja	-
Svarsfält/svarsalternativ (cellnivå)	-	-	ja
Hjälp text via funktionsknapp	-	ja	-
Hjälp text via ikon	-	-	-

Om ul klickar på en funktionsknapp med texten ”Visa mer information” infogas text under knappen. Den döljer inget på webbsidan, utan flyttar ned allt som finns under funktionsknappen. Ul kan sedan stänga texten med ett klick.

Om ul klickar på en länk med begrepps förklaring eller en i-ikon öppnas en popup-ruta som lägger sig över en mindre del av skärmen. Om hjälp texten inte ryms inom popup-rutan visas den med en scroll-list inuti rutan. Ul kan sedan stänga rutan med ett klick. Att den här typen av hjälp text har olika visuella lösningar har med tekniska begränsningar och tillgänglighetskravet att göra.

Exempel på funktionsknapp och begrepps förklaring:

	Funktionsknapp	Länk (begrepps förklaring)
<i>Hjälp text inte aktiverad</i> →	<p>Här skrivs frågan? Här skrivs instruktionstext</p> <p>⌵ Visa mer information</p>	<p>Här skrivs frågan? <u>Länk med Begrepps förklaring</u></p>
<i>Hjälp text Aktiverad</i> →	<p>Här skrivs frågan? Här skrivs instruktionstext</p> <p>⌵ Dölj</p> <p>Här skrivs hjälp text</p>	<p>Här skrivs frågan? <u>Länk med Begrepps förklaring</u></p> <div style="border: 1px solid gray; padding: 5px;"> <p>Länk med Begrepps förklaring Här beskrivs begrepp</p> <p>⌵ Stäng</p> </div>

Exempel på i-ikoner vid radioknappar resp. svarsfält med aktiverad hjälptext (cellnivå):

För rekommendationer kring val av typ av hjälptext samt övrig utformning, se avsnitt Instruktioner och hjälptexter.

Svarsfält/svarsalternativ (text och inställningar på cellnivå)

Radioknappar och kryssrutor har i nya SIV fast utseende och funktion.

För svarsfält finns fem fasta storlekar/bredder. Storlek på rutan väljs i konstruktionen. (Gäller både fält för öppna svar, dropdown och sökfältet vid ”värdemängdsök”.)

Det är möjligt att välja om rutan för ul ska visas med en eller två rader att skriva på. Om antalet tecken överskrider det som ryms skapas en scroll-list inom rutan och texten flyttar nedåt.

Rutans storlek ska vara lagom stort i förhållande till det förväntade svaret (om det är en öppen fråga med alfanumeriska tecken, t.ex. yrke) eller maxantal tecken (om det är ett numeriskt värde med en bestämd gräns, t.ex. antal timmar på ett dygn).

<i>Lathund för val av storlek på fält med öppna svar</i>		
Bredd i skala	<i>Siffror:</i> Välj om max antal tecken	<i>Bokstäver:</i> Välj om förväntat/ max antal tecken
1/5	4	2
2/5	11	7
3/5	19	12
4/5	26	17
5/5	34	21

Texten som hör till ett öppet svar har i nya SIV en fast placering över själva fältet och presenteras i mindre typsnitt. Denna placering är nödvändig för att uppläsningfunktionen ska fungera för synskadade.

Enligt lagkravet på tillgänglighet ska nämligen varje svarsfält ha en s.k. ledtext som förklarar vad som ska stå i rutan. Vid svarsfält för öppna svar och dropdown fungerar i många fall den språkliga ”etiketten” (eng: *label*) som anger i vilken enhet svaret ska anges, som ledtext. I pappersblanketter är den ofta språkligt utformad för att stå till höger om svarsfältet. I flera fall kan därför denna text behöva omformuleras något, alt. kan frågan behöva omformuleras för att enheten ska framgå mer tydligt. Beroende på i vilken frågetyp fältet förekommer kan själva ledtexten behöva ingå i text som hör till ett svarsalternativ, se exempel nedan.

Exempel på öppen fråga med bredd 1/5 med ledtext innehållande svarsenhet ”År:”

51. Vilket år är du född?
Skriv årtal med fyra siffror, exempelvis 1986 eller 2001.

År:

Tumregel: Skriv ut enheten vid svarsfält för öppna svar i sin helhet, undvik förkortningar. Inled med stor bokstav och avsluta med kolon. Skriv t.ex. inte ”kr:” utan ”Kronor:”. Beroende på hur tydlig frågan är, överväg att låta texten omfatta en uppmaning, t.ex. ”Svara med hela kronor:”.

Anvisningarna kommer så småningom kompletteras med mer detaljerade rekommendationer för vanligt förekommande eller särskilt svårformulerade enheter.

Texten till svarsalternativ med radioknapp eller kryssruta kan göras fet eller kursiv. I normalfallet ska svarsalternativen vara i normal stil och fet stil användas till att betona ett ord eller en fras. Tänk på att betoning av ett ord i ett svarsalternativ i vissa fall riskerar att leda till bias då hela svarsalternativet blir mer iögonfallande.

Exempel på öppet svar kopplat till svarsalternativ i frågetyp 2:

23. Röker du?
Omfattar tobaksvaror som cigaretter, cigariller och piptobak. E-cigarettor ingår inte.

Nej

Ja, ibland

Ja, dagligen. Stycken per dag:

Exempel på två öppna svar i samma fråga i frågetyp 3. Observera att etiketten "Procent av heltid" måste vara en del av delfrågans text då det inte är möjligt att lägga specifik ledtext när det öppna svaret är kopplat till ett svarsalternativ:

40. Vilken är din nuvarande sysselsättning?
Flera alternativ kan anges.

Arbetar som anställd. Procent av heltid:

Egen företagare

Tjänstledig eller föräldraledig

Studerar, praktiserar

Arbetsmarknadsåtgärd

Arbetslös

Ålderspensionär

Sjuk- eller aktivitetsersättning (förtids-, sjukpensionerad)

Långtidssjukskriven (mer än 3 månader)

Sköter eget hushåll

Annat, skriv i rutan:

Instruktioner och hjälptexter

Instruktioner kan placeras och utformas som antingen synliga, dolda eller som separata instruktioner.

Generellt gäller att instruktioner ska placeras där ul har mest användning av dem.

Använd dynamisk text i den utsträckning det gör instruktionen tydligare, inte enbart för att skapa ett trevligare intryck.

Synliga instruktioner

Synliga instruktioner ska omfatta sådan information som många ul kan behöva för att förstå frågan rätt, men där det av olika skäl inte är möjligt att låta informationen ingå i själva frågan.

Instruktioner av typen ”Flera svar kan markeras” ska alltid läggas som synlig instruktion direkt under frågan.

I normalfallet rekommenderas att instruktionerna under frågan i en pappersblankett på liknande sätt läggs som synliga instruktioner under frågan i webblanketten. Detta förutsatt att de inte är för långa.

Tumregel: Om instruktionerna är längre än tre rader i pappersversionen kan man överväga att lägga delar av den som dold hjälptext.

Om undersökningsledare/produktansvarig inte meddelar konstruktör annat kommer instruktioner läggas synliga.

Dolda instruktioner

Nya SIV ger fler variationsmöjligheter kring placering av dolda instruktioner. Exakt hur och när vi på SCB ska använda dessa funktionaliteter behöver utredas mer i detalj. I nuläget kan åtminstone nedanstående rekommendationer ges.

Om instruktionen är relevant för hela frågan men inte bedöms tillräckligt viktig för att alltid vara synlig (eller bedöms vara för lång), lägg den under frågan tillgänglig via funktionsknappen ”Visa mer information”.

Om instruktionen avser ett enskilt ord eller fras som i frågan eller synliga instruktionen, använd begreppsförklaring och hjälptext via länk. Observera att det inte går att lägga begreppsförklaringen på

själva frågan, utan ordet som ska förklaras får då upprepas direkt under frågan och länkas därifrån.

Om något enstaka svarsalternativ/cell behöver förklaras läggs hjälptext via i-ikon.

Om många svarsalternativ/celler behöver förklaras blir intrycket på sidan väldigt rörigt. Överväg att lista länkar med begreppsförklaringar av svarsalternativen i de synliga instruktionerna under frågan. Lämpligheten i detta måste avgöras från fall till fall.

Separata instruktioner

Rekommenderas normalt inte i individundersökningar på webben.

Undantag: Dagboksundersökningar och liknande. Länkar till instruktionerna kan då läggas både på Undersökningens informationssida samt på avsnittsnivå eller som länk i de synliga instruktionerna på de frågesidor där de kan komma till användning.

Tillåtna värden, sambandskontroller och felmeddelanden

Begränsningar med hjälp av kontroller och liknande har hittills använts väldigt sparsamt i SCB:s webbundersökningar riktade till individer. Det huvudsakliga argumentet för detta är att kontroller kan upplevas som störande för ul – att giltigheten i deras svar ifrågasätts och kan öka både den upplevda och faktiska svarsbördan. Även fortsatt bör införande av kontroller göras med försiktighet och eftertanke. Men eftersom nya SIV omfattar möjlighet att bättre skraddarsy texter i felmeddelanden finns förhoppning om att de kan utformas till att upplevas som ett stöd och inte som ett hinder.

Typ av kontroll/begränsning

Kontroller/begränsningar kan delas in i fyra typer.

Hård kontroll:

Svaret faller utanför tillåtna värden i ett enskilt svarsfält eller svaret är inte möjligt att avge i relation till t.ex. ett annat svar (sambandskontroll).

Vid linjärt flöde går det inte att gå till nästa sida i blanketten innan svaret ändrats.

Vid flexibelt flöde går det inte att skicka in blanketten innan svaret ändrats.

Hård kontroll med tvingande kommentar:

Svaret faller utanför satta rimlighetsgränser för ett enskilt svarsfält eller är inte möjligt att ange i relation till t.ex. ett annat svar (sambandskontroll)

Vid linjärt flöde går det inte att gå till nästa sida i blanketten innan svaret ändrats *eller* kommenterats.

Vid flexibelt flöde går det inte att skicka in blanketten innan svaret ändrats *eller* kommenterats.

Mjuk kontroll:

Svaret faller utanför satta rimlighetsgränser för ett enskilt svarsfält eller gränser/villkor satta i relation till t.ex. ett annat svar (sambandskontroll).

Vid både linjärt- och flexibelt flöde är det möjligt att gå till nästa sida och att skicka in blanketten utan att svaren ändrats.

Kontrollfråga i stället för kontroll:

I stället för att använda kontroll med felmeddelanden kan man välja att skapa en frågesida – en slags kontrollfråga med synlighetsvillkor som motsvarar de gränser som annars skulle lagts för kontrollen. Fördelen är att man via en vanlig frågesida har större möjlighet att skapa en mindre ifrågasättande kontrollfunktion, det blir inte samma uppenbara avvikelse och stopp i frågeflödet som ett felmeddelande ger.

Användning av en sådan kontrollfråga förutsätter linjärt flöde. Rådgör med mättekniker kring utformning av sådan kontrollfråga.

Exempel på kontrollfråga i stället för kontroll:

Du svarade att du jobbade 0 dagar men du har tidigare svarat att du jobbade under den där här veckan. Vi vill bara försäkra oss om att det inte var ett misstag.

Stämmer det att du inte jobbade någon dag alls under den här veckan?

Ja, det stämmer

Nej, det stämmer inte

[< Föregående](#) [> Nästa](#)

Tumregler för användning av kontroller:

- Vid kombinerad insamling webb-intervju: Utforma kontroller som i så stor utsträckning som möjlig motsvarar intervjublanketten.
  - Vid kombinerad insamling webb-papper: Var fortsatt restriktiv med att implementera kontroller i en undersökning, i alla fall om jämförbarhet är viktigt.
  - Lägg inte kontroll på för många frågor i samma undersökning utan välj ut de som är viktigast, vid filterfrågor eller frågor vars svar används till att generera loopar, se avsnittet Frågor i loop.
-
- Använd mjuka kontroller för orimliga svar.
  - Använd mjuka kontroller *eller* hårda kontroller med tvingande kommentar för tills synes omöjliga svar på beteendefrågor.
  - Använd hårda kontroller endast i samband med faktafrågor och för svar som är helt omöjliga.
  - Använd aldrig kontroller av svar på attitydfrågor.
  - Överväg att använda kontrollfråga i stället för kontroll, särskilt om ämnesområdet är känsligt.
  - Låt produktansvarig/undersökningsledare tillsammans med ev. extern uppdragsgivare besluta om gränsvärden för alla kontroller som sätts.

Felmeddelanden

Alla felmeddelanden är uppbyggda så att de inleds med en fast text beroende på vald feltyp (mjuk, hård eller hård med tvingande kommentar). Den fasta texten avslutas med ett kolon. Efter det ska den felmeddelandetext som är specifik för just den aktuella variabeln visas.

Felmeddelandetexten ska i normalfallet inte vara fet. Fet- eller kursivstil används för att förstärka ett ord eller en fras. Det är möjligt att infoga radbrytning. Det är också möjligt att använda dynamisk text, t.ex. förtrycka de svar som ul avgett som gjort att kontrollen fallit ut. Det är däremot inte möjligt att infoga hjälptext (dvs. länkar eller dolda instruktioner) eller bilder.

Anvisningarna kommer kompletteras med exempelbilder på tillämpning av kontroller och utformning av felmeddelanden.

Rekommendationer vid utformning av felmeddelanden:

- Håll texten så koncis och informativ som möjligt utan att den blir otrevlig.
- Använd aldrig absoluta ord som ”fel”, ”orimligt” eller liknande, inte ens vid hårda kontroller.

- Använd om möjligt dynamisk text för att hjälpa ul förstå varför kontrollen fallit ut.
- Försök formulera texten så att ul förstår vad ul ska/kan göra, inte vad ul har gjort fel.

Fellista på Skicka-in sidan

Efter att gått igenom samtliga frågesidor kommer ul till Skicka-in-sidan. Standardinställning för denna sida är att visa en lista över alla kvarvarande fel och med länkar ge ul möjlighet att gå tillbaka och kontrollera, ändra eller kommentera. Det finns möjlighet att undertrycka de mjuka felen och man kan därför, i kombination med val av flöde, reglera vilken feltyp som visas i listan eller om listan visas överhuvudtaget.

Att visa en lista med fel är i normalfallet inte rekommenderad i individundersökningar.

Om blanketten har linjärt flöde och innehåller mjuka kontroller ska visning av mjuka fel undertryckas på Skicka-in sidan så att listan inte visas överhuvudtaget.

Om blanketten har linjärt flöde och *inte* innehåller några mjuka kontroller behöver ingenting göras för att listan inte ska visas.

Obs! Om blanketten har flexibelt flöde (inte rekommenderat) och innehåller hårda kontroller kommer med nödvändighet de fel som fallit ut och inte åtgärdats visas som lista.

Detaljbeslut för tablå/tabell i mönster 2

En av de stora utmaningarna med övergången till det tillgänglighetsanpassade gränssnittet i nya SIV är hur block av frågor som visas i tablå (matris med flera kolumner) i pappersenkät ska hanteras i mönster 2 (då frågor och svarsalternativ/svarsrutor presenteras vertikalt under varandra). Detta eftersom frågor som ligger i tablå ofta är mer eller mindre kontextberoende på ett sådant sätt att problem med jämförbarhet kan uppstå.

Det är svårt att ge generella rekommendationer kring hur detta ska lösas. Nedan listas ett antal möjliga tillvägagångssätt. De kan tillämpas enskilt eller kombineras med varandra. Låt produktansvarig/undersökningsledare tillsammans med ev. extern uppdragsgivare besluta om vilket/vilka tillvägagångssätt som ska tillämpas.

Hantera helst alla tablåer i en blankett på samma sätt. Om detta inte är möjligt är det viktigt att vara konsekvent och inte ha för många olika

lösningar för till synes liknande frågor. Med andra ord: det ska vara möjligt att motivera de olika lösningarna genom att beskriva vilka egenskaper hos de två frågorna som skiljer dem åt och kräver olika hantering.

<i>Tillvägagångssätt</i>	<i>Beskrivning</i>	<i>Förutsättning</i>
Ingen åtgärd	Huvudfrågan står som vanligt högst upp på sidan och delfrågorna listas nedanför stackat stående med skiljelinjer mellan varje delfråga. När ul skrollar nedåt försvinner huvudfrågan från skärmen.	Inga problem med jämförbarhet <i>och</i> delfrågorna kan fungera självständigt från huvudfrågan (dvs. huvudfrågan innehåller inte information som behövs för att svara på delfrågorna <i>eller</i> antalet delfrågor är relativt få.)
Upprepning av en <i>del</i> av huvudfrågan innan <i>varje</i> delfråga	Huvudfrågan står överst på sidan och varje delfråga inleds med den viktigaste informationen från huvudfrågan. Skiljelinjerna kan tas bort om det underlättar förståelsen.	När något informationselement i huvudfrågan är så väsentligt att det behöver upprepas i varje delfråga, t.ex. en referensperiod.
Upprepning av en <i>del/hela</i> huvudfrågan efter ett visst antal delfrågor	Att dela upp tablån och upprepa hela/delar av huvudfrågan (med jämna mellanrum (t.ex. efter var femte delfråga) samt ta bort skiljelinjerna mellan de delfrågor där huvudfrågan inte upprepas Eller lägga t.ex. fem delfrågor per sida och inleda varje	Antalet delfrågor är stort <i>och</i> huvudfrågan innehåller information som riskerar glömmas bort <i>och</i> det är (helst) möjligt att göra motsvarande korrigeringar i pappersenkäten. Hur många delfrågor som är lämpligt att gruppera tillsammans beror på hur lång huvudfråga + delfråga är rent språkligt

	sida med huvudfrågan. Skiljelinjerna kan tas bort om det underlättar förståelsen.	och hur svårt huvudfrågans innehåll förväntas vara för ul att komma ihåg under besvarandet.
Upprepning av huvudfråga som en inledning av varje delfråga (som ligger på en egen sida)	<p>Varje delfråga blir en självständig fråga på en egen sida.</p> <p>Skriv huvudfrågan på första raden i frågefältet, lägg en blankrad genom att göra två radbrytningar efter varandra. Lägg därefter delfrågan så att den inleds på tredje raden i frågefältet.</p> <p>Intrycket för ul vid sidbyte blir att huvudfrågan står kvar på samma plats oförändrad och delfrågans text ändras.</p>	<p>När jämförbarhet är viktigt och huvudfrågan innehåller lika mycket betydelsebärande text som delfrågorna</p> <p><i>och</i></p> <p>att huvudfrågans betydelse för jämförbarheten bedöms vara större än kontexteffekter mellan delfrågorna (vilket är en förutsättning för att delfrågorna ska kunna läggas på egna sidor).</p>

Exempel på när ingen åtgärd av tablåfråga gjorts:

Hur ofta arbetar du som egenföretagare...

... helt ensam?

- Aldrig eller nästan aldrig
  - Ganska sällan
  - Ungefär hälften av arbetstiden
  - Ganska ofta
  - Nästan alltid eller alltid
-

... tillsammans med dina anställda?

- Aldrig eller nästan aldrig
  - Ganska sällan
  - Ungefär hälften av arbetstiden
  - Ganska ofta
  - Nästan alltid eller alltid
-

... tillsammans med familjemedlemmar (som inte är anställda i ditt företag)?

Exempel på upprepning av del av huvudfråga innan varje delfråga:

Följande frågor gäller din arbetsplats/dina arbetsplatser och dina arbetsuppgifter under de senaste två åren:

I vilken grad har det skett nyanställningar på (arbetsplatsen/arbetsplatserna)?

- I mycket hög grad
  - I hög grad
  - I liten grad
  - I mycket liten grad
  - Inte alls
-

Senaste två åren: I vilken grad har det skett nedskärningar av personal?

- I mycket hög grad
  - I hög grad
  - I liten grad
  - I mycket liten grad
  - Inte alls
-

Senaste två åren: I vilken grad har det gjorts omplaceringar?

Exempel på upprepning av del av huvudfrågan var tredje delfråga (i frågetyp 2 där skiljelinjerna tagits bort mellan de delfrågor där referensperioden inte upprepas):

Läs varje påstående och sätt ett tydligt kryss i rutan för det svarsalternativet som bäst beskriver hur ofta du har känt så under de senaste tre månaderna.

När jag kommer hem från arbetet är jag för trött för att göra de saker som jag gärna skulle göra.

- Inte alls
- Sällan
- Ibland
- Ofta
- Nästan hela tiden

Mitt privatliv ser inte ut som jag skulle vilja att det gjorde på grund av mitt arbete.

- Inte alls
- Sällan
- Ibland
- Ofta
- Nästan hela tiden

Jag förbiser ofta personliga behov på grund av krav i mitt arbete.

- Inte alls
- Sällan
- Ibland
- Ofta
- Nästan hela tiden

Senaste tre månaderna:
Mitt privatliv får lida på grund av mitt arbete.

Exempel på upprepning av hela huvudfrågan som en inledning på varje delfråga där varje fråga ligger på en egen sida:

Har du eller har du haft någon eller några av följande långvariga och/eller allvarliga sjukdomar eller besvär under de senaste 2 åren?

Högt blodtryck?

Nej

Ja, men påverkar inte alls mitt liv

Ja, påverkar mitt liv lite

Ja, påverkar mitt liv mycket

[< Föregående](#) [> Nästa](#)

Har du eller har du haft någon eller några av följande långvariga och/eller allvarliga sjukdomar eller besvär under de senaste 2 åren:

Hjärt- kärlsjukdom?

Nej

Ja, men påverkar inte alls mitt liv

Ja, påverkar mitt liv lite

Ja, påverkar mitt liv mycket

[< Föregående](#) [> Nästa](#)

Om undersökningsledare/produktansvarig inte ger andra direktiv kommer tablåfrågor konstrueras enligt följande:

- Ingen upprepning av hela/delar av huvudfrågan
- Sidbrytningar som i övriga blanketten (ofta ca 3–4 delfrågor per sida)
- Med skiljelinjer mellan alla delfrågor

Specialfunktioner frågesidorna

Variation av samma frågesida vid dynamisk text eller synlighetsvillkor

Att använda dynamisk text innebär att något på en och samma sida (t.ex. en frågeformulering) visas delvis olika beroende på t.ex. svar på tidigare frågor eller bakgrundsdata. Olikheten kan antingen bestå i fasta variationer (t.ex. frasen ”din dotter”) eller att tidigare fritextsvar (t.ex. ”Anna”) används i en fråga som avser ul:s dotter Anna.

Synlighetsvillkor används normalt för att undertrycka visning av hela sidor när man vill skapa automatiska hopp vid filterfrågor. Men det går också att använda till att undertrycka delar av en sida för vissa ul beroende på tidigare svar (t.ex. att svarsalternativet ”ålderspensionär” inte visas för personer under en viss ålder).

Variationer av frågor, instruktioner och svarsalternativ ska införas med stor försiktighet. Men det finns tillfällen då det är rekommenderat.

Använd variabla texter via dynamisk text/synlighetsvillkor för delar av en frågesida om båda nedanstående villkor är uppfyllda:

- Det stärker förståelsen och underlättar besvarandet av en fråga – inte enbart för att det kan tyckas ge ett trevligare personligt intryck.
och
- Undersökningen genomförs enbart på webben eller som kombinerad insamling webb-intervju
eller
Undersökningen genomförs som kombinerad insamling webb-papper och jämförbarhet inte är viktigare än kvaliteten i de aktuella variablerna (optimera för webb)

Dynamisk rad

Dynamisk rad är en funktion som gör det möjligt att lägga till ett ytterligare objekt till en lista av objekt, ofta presenterad i tablå (därför uttrycket ”rad”). I kolumnerna i en sådan tablå ska värden/egenskaper för objektet på raden redovisas. I mönster 2 läggs ju inte objektet till som en rad utan som ett ”kluster” av frågor som presenteras vertikalt under varandra.

Vi avråder tills vidare från att använda dynamisk rad för individundersökning och rekommenderar istället att man använder loop med dold startsida utan fast antal rader, se nedan.

Frågor i loop

En loop är när i grunden samma frågesidor ställs efter varandra för olika objekt, t.ex. samma frågor om olika familjemedlemmar. Det innebär att man inte behöver lägga en begränsning på maxantal loopar redan i konstruktionen utan SIV genererar rätt antal loopar beroende på vad ul svarar.

Loopfrågor kan anpassas med variabel text i förhållande till loopobjektet (t.ex. använda namn på hushållsmedlem i frågorna i loopen). Man kan även lägga synlighetsvillkor så att hela frågesidor undertrycks beroende på svar. Frågor i loopen följer samma regler vad gäller layout som övriga frågesidor.

Rent tekniskt kan loopen inledas med en synlig eller en osynlig startside. På den synliga loopstartsidan förtrycks/skriver ul de objekt som sedan ska ställas följdfrågor om i loopen. Antalet loopar styrs därför av antalet objekt på startsidan. För varje varv kommer ul tillbaka till loopens startside. Startsidan innehåller, precis som hela undersökningens skicka-in sida, en översikt över de hårda fel som ev. genererats i loopfrågorna.

När startsidan är osynlig för ul kan den antingen vara konstruerad för att fungera med ett fast antal loopar (antalet loopar läggs upp innan loopfrågorna börjar ställas utifrån exv. svar på tidigare frågor *eller* utan att lägga upp ett fast antal loopar (efter varje loop avslutas med en fråga om det finns någon ytterligare familjemedlem och vid ja-svar genereras ytterligare en loop). Det går också att kombinera dessa två typer av loopar genom att först lägga en osynlig med fast antal loopar direkt följt av en utan fast antal.

Tills vidare rekommenderar vi att osynlig loopstart används för *samtliga* individundersökningar på webben. Även om en undersökning skulle valt flexibelt flöde rekommenderar vi i nuläget att osynlig startside används till dess funktionaliteten och användarvänligheten testats mer utförligt i individundersökningar.

Valet kring fast antal loopar eller ej är svårt att uttala sig om generellt. Men här är några tumregler:

- Om kombinerad insamling webb-intervju, välj den lösning som används i intervjun.

Annars

- Om loopobjektet är sådana att ul kan förväntas svara rätt antal på en enkel fråga, använd fast antal loopar.
- Om loopobjektet är sådant att ul kan förväntas överskatta/överdriva antalet på en enkel fråga, använd *inte* fast antal loopar.

- Om loopobjekten är sådana att många ul kan förväntas underskatta antalet på en enkel fråga och ”komma på fler” objekt under looparna, använd *inte* fast antal *eller* kombinera fast antal loopar direkt följt av en utan fast antal.

Dropdown och sökfunktionen (”värdemängd”)

Dropdown eller Sökfunktion mot lista (i SIV kallad ”värdemängd”) används när antalet svarsalternativ är så många att de inte rimligtvis kan listas som radioknappar i en vanlig fråga.

I dropdown fälls svarsalternativ ut under svarsfältet och skjuter ned de delar av frågan som ev. finns under till dess ett svar är valt och bekräftat. Om ul skriver i fältet kommer antalet svarsalternativ i listan reduceras via s.k. autocomplete-funktion (om ul har Java-script aktiverat).

Vid användning av sökfunktionen kan ul söka direkt i svarsfältet mot en bakomliggande lista med värdemängder (svarsalternativ). Om sökningen ger en entydig träff mot listan fylls den värdemängden i rutan och ul är klar med frågan. Men om sökningen inte ger en entydig träff mot listan öppnas ett större fönster (upplevelsen är att ul flyttas till en ny sida) där aktuella sökträffar listas. Där har även ul möjlighet att förändra bl.a. texten för sin sökning och välja på vilket sätt sökningen ska ske. Som standard tar sökningen fram alla rader i listan som innehåller frasen som skrivits i söktextfältet. Ul kan själv ändra till att söka fram ”ord som börjar med” och ”ord som slutar med”. Möjligheten för ul att välja söksätt kan även tas bort helt i konstruktionen.

Det är svårt att ge generella rekommendationer kring exakt gräns för när sökfunktion är att föredra framför dropdown, och när i sin tur dropdown är att föredra framför vanliga radioknappar. Det är en avvägning från fall till fall beroende dels på hur bekant variabelns innehåll kan förväntas vara för ul, dels hur många svarsalternativ/rader listan innehåller. Farhågan är att sökfunktionen är för svår för en del ul och den kräver en del arbete för att utforma i det att instruktioner och lista behöver anpassas för att fungera på ett bra sätt.

Tumregler:

- Dropdown ska bara användas om frågan kan formuleras på ett så tydligt sätt att de flesta ul förstår hur och vad som kan skrivas i fältet för att reducera antalet träffar. Annars kan hela listan lika gärna läggas med synliga radioknappar i en vanlig envälsfråga.

- Sökfunktionen bör i nuläget bara användas i återkommande undersökningar när antalet svarsalternativ/rader i listan är så stort att man omöjligt kan lista dem alla via en dropdown.

En annan möjlighet kan vara att undersöka möjlighet till ”branching”, dvs. att ställa flera frågor för att ”bena ut” och reducera antalet träffar innan själva listan visas.

Ytterligare ett alternativ är att helt enkelt ställa en öppen fråga och koda i efterhand.